

Серія: педагогіка і психологія. Вінниця: ТОВ «Твори», 2021. Випуск 67. С. 93-98.

4. Фрицюк В. А., Грошовенко О. П. Професійний саморозвиток майбутніх педагогів: компетентнісний підхід. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія».* №1. 2018. С. 208-214.

УДК 373.21.017.92:78

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-PIATE-2025.5.21>

Мороз О.Р.

здобувачка вищої освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна
м. Вінниця

Фрицюк В.А.

доктор педагогічних наук, професор
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна
valentyana.frytsiuk@vspu.edu.ua

ЗНАЧЕННЯ РЕПЕРТУАРУ У РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ УЧНІВ-АКОРДЕОНІСТІВ

Анотація. У статті розглянуто роль репертуару як ключового чинника у формуванні художнього смаку учнів класу акордеона в дитячій музичній школі. Зазначено, що художній смак не є вродженою якістю, а формується поступово в процесі глибокого естетичного, технічного та емоційного освоєння музичного матеріалу. Обґрунтовано важливість гармонійного поєднання класичних, народних та сучасних творів у навчальній програмі, оскільки кожен з цих жанрів відіграє унікальну роль у музичному й духовному становленні молодого виконавця. Окрема увага приділяється значенню педагогічної майстерності викладача у доборі репертуару відповідно до рівня підготовки та індивідуальних особливостей учня. Зроблено висновок, що репертуар не лише забезпечує розвиток технічних навичок, а й сприяє формуванню внутрішньої культури, естетичних поглядів і художнього мислення юного музиканта.

Ключові слова: акордеон, репертуар, художній смак, музичне виховання, класична музика, народна музика, сучасна музика, музична педагогіка, естетичне сприйняття, виконавська культура.

Abstract. The article explores the role of repertoire as a key factor in shaping the artistic taste of accordion students in children's music schools. It emphasizes that artistic taste is not an innate quality but is gradually formed through deep aesthetic, technical, and emotional engagement with musical material. The importance of a balanced combination of classical, folk, and contemporary music in the curriculum is substantiated, as each genre plays a unique role in the musical and spiritual development of young performers. Particular attention is given to the teacher's pedagogical skill in selecting repertoire appropriate to the student's level and individual characteristics. The study concludes that repertoire not only develops technical proficiency but also fosters inner culture, aesthetic views, and artistic thinking in the young musician.

Keywords: *accordion, repertoire, artistic taste, music education, classical music, folk music, contemporary music, music pedagogy, aesthetic perception, performance culture.*

Постановка наукової проблеми. Для розвитку художнього смаку в учнів дитячої музичної школи важливо поступово формувати в них необхідну базу знань, збагачувати їх загальне художнє сприйняття, розуміння виражальних засобів мистецтва, а також розвивати емоційну чутливість. Це досягається через формування як внутрішньої, так і зовнішньої готовності до сприйняття значущих художніх творів за допомогою музики. У зв'язку з цим актуальним є дослідження шляхів розвитку художнього смаку в учнів-акордеоністів дитячої музичної школи, а також підготовка викладачів до здійснення такої інноваційної педагогічної діяльності [2]. Це важливо для їхнього професійного саморозвитку [3].

Мета дослідження – проаналізувати значення репертуару у розвитку художнього смаку учнів-акордеоністів.

Виклад основного матеріалу. Художній смак не виникає сам по собі. Це не вроджене вміння, а результат кропіткої роботи, постійного занурення у світ мистецтва, спілкування з красою, що знаходить своє вираження в музиці. Для учнів-акордеоністів важливим засобом розвитку художнього смаку є репертуар – той творчий матеріал, з яким вони щодня працюють, який вивчають, переживають і інтерпретують.

Репертуар – це не просто набір творів для вивчення. Це духовний простір, в якому формується особистість музиканта. Саме через добре підібрані музичні твори учень вчиться розрізняти справжню художню цінність від поверхневих ефектів, пізнає багатство музичних образів, глибину емоцій, тонкощі стилю. Це – школа естетики, школа почуття міри, смаку, гармонії.

Для юного акордеоніста особливо важливо ознайомлюватися з різноманітним репертуаром – від обробок народних мелодій до класичних і сучасних композицій, написаних спеціально для акордеона. Така широта репертуару відкриває перед учнем цілий світ музичних стилів і напрямів, дозволяє відчути різницю між епохами, національними традиціями, композиторськими школами.

Працюючи над творами Баха чи Моцарта, учень вчиться стриманості, точності й логіці музичного мислення. Виконуючи романтичну музику, відкриває для себе глибину емоцій та образів. Сучасні твори, з їх експериментальним звучанням і нетиповими засобами виразності, спонукають до розширення уявлень про межі можливого в музиці.

Проте не лише зміст творів формує художній смак. Важливу роль відіграє й сам процес осмислення музики: аналіз форми, гармонії, стилістики, інтерпретація авторського задуму. Це вимагає не лише технічної вправності, а й глибокої внутрішньої роботи, співпереживання, вміння слухати себе і слухати музику. Саме в цьому процесі і формується справжній художній смак – як здатність бачити й розуміти красу, відчувати міру і правду в мистецтві.

Таким чином, репертуар – це більше, ніж педагогічний інструмент. Це – простір формування особистості, шлях до високого художнього мислення. І

саме від мудрості викладача, від його вміння підібрати твори відповідно до віку, рівня та внутрішнього світу учня, залежить, яким буде цей шлях – легким і поверховим чи глибоким і змістовним. Репертуар – це дзеркало, в якому відбивається майбутній музикант, його смаки, цінності, внутрішня культура. І саме через нього формується не просто виконавець, а художник.

У процесі виховання художнього смаку в учнів-акордеоністів важливо зосередити увагу на змістовному наповненні навчального матеріалу, зокрема на ретельному доборі музичних творів. Під час занять доцільно надавати перевагу композиціям, які мають високу художню цінність, особливо творам класичного репертуару, адже саме вони сприяють формуванню глибокого естетичного сприйняття.

Навчальна програма спеціального інструменту значною мірою впливає на формування особистості учня, його смакових орієнтирів та естетичних поглядів. Виконання музики, що представляє різні стилі й епохи – від класики до джазу й народних мелодій, – розвиває у дітей здатність розпізнавати справжню художню цінність та формує прагнення до духовного і культурного збагачення.

Щоб досягти глибшого естетичного розвитку, недостатньо лише дати учням знання про мистецтво – важливо також плекати їхню емоційність, навчити відчувати та аналізувати зміст творів. Центральне місце в цьому процесі займає виважений підбір музичного матеріалу, що здатен розкрити учневі багатство музичної культури й виховати справжній художній смак.

Отже, підібраний вчителем навчальний матеріал має велике значення для успішного навчального процесу, а також позашкільної музичної діяльності. Вчитель, демонструючи твори на високому рівні, сприяє ефективному засвоєнню музичних цінностей учнями. Саме до такої діяльності має бути готовим вчитель акордеона, який прагне безперервного професійного саморозвитку [3].

Отже, для розвитку художнього смаку учня-акордеоніста важливо використовувати класичну музику, народні мелодії в різноманітних обробках та твори сучасних академічних композиторів. Останнім часом викладачі дедалі частіше включають до навчальної програми джазові та естрадні композиції. Такий широкий підхід до формування репертуару сприяє всебічному розвитку учня, стимулює його зацікавленість найкращими зразками музичного мистецтва різних епох і стилів, що, у свою чергу, допомагає формувати естетичний смак та художнє чуття.

Класичні музичні твори відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні художнього смаку учня-акордеоніста. Їх виконання сприяє розвитку естетичного сприйняття, адже саме класична музика містить у собі високу художню цінність, гармонійність форми, емоційну глибину та стилістичну довершеність. Робота з таким репертуаром навчає учнів розрізняти якісні твори, розуміти логіку музичного розвитку, аналізувати форму й зміст. Вивчення класики стимулює інтелектуальний розвиток, активізує музичне мислення та розширює кругозір.

Крім того, класичні твори охоплюють широкий спектр емоцій, що сприяє збагаченню емоційно-чуттєвої сфери учня, формує здатність до співпереживання, тонкого відчуття музичного образу. Такий репертуар також виховує виконавську культуру – учень навчається точно відтворювати авторський задум, дотримуватися стилістичних особливостей, уважно ставитися до нюансів і динаміки. Усе це формує витончений музичний смак і сприяє становленню духовно багатой, естетично освіченої особистості. Завдяки класичній музиці учень не лише опановує технічні навички, а й розвиває власні естетичні уподобання, вчиться цінувати справжнє мистецтво, що є надзвичайно важливим для його загального творчого зростання.

Класична музика вимагає від виконавця не лише технічної майстерності, а й глибокого розуміння музичної форми, емоційного забарвлення та художнього задуму. Саме робота над класичним репертуаром допомагає виховати в учня не тільки професійні навички гри на акордеоні, а й справжній художній смак, розвиваючи його як музиканта й особистість.

На початковому рівні опанування акордеона доцільно приділяти особливу увагу творам, заснованим на народній музиці, оскільки вони мають велике значення як для навчання, так і для формування концертного репертуару. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям у музичній педагогіці та виконавстві, де спостерігається зростання зацікавлення фольклорними джерелами як серед викладачів, так і серед початківців. Звернення до народної музики не лише зберігає традиції, а й відкриває нові горизонти для творчості.

Сучасні автори активно переосмислюють фольклор, створюючи на його основі нові музичні форми – від класичних обробок до стилізованих композицій у напрямках джазу, естради чи експериментальної музики. Завдяки цьому народні мотиви набувають сучасного звучання та частіше звучать на престижних сценах. Все частіше твори з фольклорною основою включають до програм конкурсів, що підкреслює їхню актуальність і художню цінність.

Отже, народна музика відіграє ключову роль у розвитку молодих акордеоністів: вона не лише сприяє технічному вдосконаленню, а й допомагає учням краще зрозуміти глибинну суть музичного мистецтва, його зв'язок із національними традиціями, емоційною виразністю та культурною спадщиною.

Таким чином, класична музика знайомить учнів з високими естетичними стандартами, навчає тонкому відчуттю форми, стилю, гармонії, глибини музичного образу. Вона розвиває здатність до аналітичного мислення, вчить цінувати вишуканість і довершеність музичного висловлення, формує стійкі естетичні орієнтири.

Народна музика забезпечує зв'язок із культурним корінням, розкриває національні традиції, духовність, простоту і природність музичної мови. Її емоційна відкритість і мелодійна доступність допомагають формувати щирість сприйняття й виконавської виразності, а також підтримують інтерес до музики на початковому етапі навчання.

Сучасна музика (естрадна, джазова, авторська) відкриває учням нові форми мислення, нетрадиційні засоби виразності та актуальні теми. Вона

допомагає розширити кругозір, формує гнучкість смаку, здатність сприймати різні музичні стилі й адаптуватися до швидких змін у мистецтві.

Збалансоване включення цих трьох складових у репертуар дозволяє не лише урізноманітнити навчальний процес, а й зробити його глибшим і змістовнішим. Учень, який знайомий з різними стилями музики, розвиває більш тонке естетичне чуття, вчиться усвідомлено оцінювати художні твори, формує власні смаки та вподобання. Такий підхід створює умови для формування гармонійної, творчої, духовно багатой особистості.

Висновки. Отже, для розвитку художнього смаку учнів у класі акордеона важливим є гармонійне поєднання класичної, народної та сучасної музики [1; 2; 3]. Гармонійне поєднання класичної, народної та сучасної музики у навчальному процесі гри на акордеоні є надзвичайно важливим для всебічного розвитку художнього смаку учнів, оскільки кожен із цих жанрів виконує унікальну функцію у формуванні музичної культури молодого виконавця.

Список використаних джерел:

1. Мозгальова Н.Г. Теоретико-методичні засади інструментальної підготовки вчителя музики : монографія ; Нац. Пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Вінниця : МеркьюріПоділля, 2011. 486 с.
2. Фрицюк В. А., Фрицюк В.М. Готовність до інноваційної діяльності в контексті професійного саморозвитку вчителя. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. Вінниця: ТОВ «Твори», 2021. Випуск 67. С. 93-98.
3. Фрицюк В. А., Фрицюк В. М. Мотивація професійного саморозвитку майбутніх педагогів-музикантів у творчому освітньому середовищі університету. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. Випуск 53 / редкол. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2019. С. 222-227.